

Briselē, 2024. gada 8. martā
(OR. en)

7212/24

Starpiestāžu lieta:
2021/0414(COD)

SOC 161
EMPL 90
MI 238
DATAPROTECT 119
CODEC 644

PIEZĪME

Sūtītājs:	Pastāvīgo pārstāvju komiteja (I)
Saņēmējs:	Padome
Iepr. dok. Nr.:	7126/24
K-jas dok. Nr.:	14450/21 - COM(2021) 762 final
Temats:	Priekšlikums – EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES DIREKTĪVA par darba nosacījumu uzlabošanu platformu darbā – <i>kompromisa teksta galīgās redakcijas analīze, lai panāktu vienošanos</i>

I. IEVADS

Komisija 2021. gada 9. decembrī iesniedza priekšlikumu Direktīvai par darba nosacījumu uzlabošanu platformu darbā. Priekšlikuma mērķi ir šādi:

- 1) uzlabot darba nosacījumus platformu darba ņēmējiem, atvieglojot viņu nodarbinātības statusa pareizu noteikšanu, izmantojot atspēkojamo juridisko prezumpciju (II nodaļa);

- 2) uzlabot personu, kas veic platformu darbu, personas datu aizsardzību, uzlabojot pārredzamību, taisnīgumu un pārskatatbildību automatizētu uzraudzības vai lēmumu pieņemšanas sistēmu izmantošanā (III nodaļa);
- 3) uzlabot platformu darba pārredzamību (IV nodaļa) un ieviest konkrētus tiesiskās aizsardzības līdzekļus un izpildes pasākumus (V nodaļa).

Saskaņā ar attiecīgo juridisko pamatu, t. i., LESD 153. panta 2. punkta b) apakšpunktu saistībā ar 153. panta 1. punktu b) apakšpunktu un LESD 16. panta 2. punktu, Padomei lēmums ir jāpieņem ar kvalificētu balsu vairākumu saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru.

Turpinot prezidentvalstu Slovēnijas un Francijas iesākto darbu un pēc pirmā mēģinājuma panākt vispārējo pieeju Čehijas prezidentūras laikā 2022. gada decembrī, Padome 2023. gada 7. jūnijā prezidentvalsts Zviedrijas vadībā panāca vispārējo pieeju ¹.

Eiropas Parlaments 2023. gada 2. februārī nobalsoja par iestāžu sarunu sākšanu ².

II. PAŠREIZĒJAIS STĀVOKLIS

Priekšlikums tika skatīts astoņās trialoga sanāksmēs, pirmā no kurām notika 2023. gada 11. jūlijā Spānijas prezidentūras laikā. Sestajā trialoga sanāksmē 2023. gada 12. un 13. decembrī abiem likumdevējiem izdevās panākt provizorisku vienošanos ³. Tomēr Pastāvīgo pārstāvju komitejas sanāksmē 2023. gada 22. decembrī šī priekšlikuma redakcija nesaņēma vajadzīgo atbalstu.

Prezidentvalsts Beļģija atsāka sarunas par šo dosjē ar mērķi panākt vienošanos šā sasaukuma laikā. Pastāvīgo pārstāvju komitejas 2024. gada 26. janvāra sanāksmē tā panāca pārskatītu pilnvarojumu ⁴, kura pamatā lielā mērā bija decembrī panāktā provizoriskā vienošanās, vienlaikus II nodaļas noteikumus saglabājot līdzīgus vispārējās pieejas noteikumiem.

¹ Dok. 10107/23.

² Dok. A9-0301/2022.

³ Dok. 16187/23 + ADD 1 un ADD 2.

⁴ Dok. 5816/24 + COR 1.

Septītajā triāloga sanāksmē 30. janvārī Parlaments informēja prezidentvalsti, ka ar šādu pamatu vienošanos panākt nav iespējams. Pēc sarežģītām sarunām abu likumdevēju sarunu komandas astotajā triāloga sanāksmē 2024. gada 8. februārī vienojās par jaunu provizorisku kompromisa tekstu. Šī vienošanās ietver alternatīvu pieeju juridiskajai prezumpcijai, kas atstāj dalībvalstu ziņā noteikt kārtību iedarbīgas juridiskās prezumpcijas ieviešanai savos valsts tiesību aktos. Šīs otrās provizoriskās vienošanās galvenie elementi ir izklāstīti turpinājumā III iedaļā.

Tomēr Pastāvīgo pārstāvju komiteja 2024. gada 16. februāra un 8. marta sanāksmēs nespēja panākt atbalstu provizoriskajai vienošanās – tam pietrūka pavisam nedaudz. Tādēļ, lai panāktu vienošanos, prezidentvalsts jautājumu nodod izskatīšanai ministru līmenī.

III. 2024. GADA 8. FEBRUĀRA PROVIZORISKĀS VIENOŠANĀS GALVENIE ELEMENTI

8. februāra provizoriskās vienošanās teksts ir izklāstīts šīs piezīmes 1. papildinājumā. Turpinājumā sniegtais skaidrojums attiecas uz minēto papildinājumu.

I nodaļa. Vispārīgi noteikumi

I nodaļā lielā mērā ir saglabāts vispārējās pieejas gars. Sarunās prezidentvalstij izdevās panākt, ka visa I nodaļa un jo īpaši 3. pants par starpniekiem netika mainīts salīdzinājumā ar Padomes 26. janvāra pārskatīto pilnvarojumu.

Attiecīgajā nodaļā ir īpaši noteikts, ka, lai izvairītos no direktīvas noteikumu apiešanas, izmantojot starpniekus, dalībvalstīm ir pienākums nodrošināt, ka tad, ja digitālā darba platforma izmanto starpniekus, tām personām, kas veic platformu darbu un kam ir līgumattiecības ar starpnieku, saskaņā ar šo direktīvu ir tāds pats aizsardzības līmenis kā personām, kurām ir tiešas līgumattiecības ar digitālo darba platformu (3. pants). Šajā nolūkā tām ir jāievieš attiecīgi mehānismi, kas vajadzības gadījumā ietvers solidāras atbildības sistēmas.

II nodaļa. Nodarbinātības statuss

Visbūtiskākās izmaiņas salīdzinājumā ar vispārējo pieeju tika veiktas II nodaļā par nodarbinātības statusu. Pēc tam, kad Parlaments atteicās turpināt sarunas, pamatojoties uz 26. janvāra pārskatīto pilnvarojumu, bija nepieciešama citāda pieeja attiecībā uz juridisko prezumpciju, lai varētu panākt vienošanos. Šī pieeja, kura ir 8. februāra provizoriskās vienošanās pamatā, paredz noteikt dalībvalstīm pienākumu izveidot iedarbīgu atspēkojamu juridisko prezumpciju par nodarbinātību, nevis detalizēti izklāstīt juridiskās prezumpcijas mehānismu (5. panta 1. un 2. punkts).

Tāpēc dalībvalstis ir atbildīgas par juridiskās prezumpcijas elementu noteikšanu. Tas nozīmē, ka dalībvalstīm ir sniegta rīcības brīvība attiecībā uz prezumpcijas mehānisma noteikšanu. Tas paredz arī to, ka dalībvalstu pienākums ir noteikt, kādos gadījumos pietiekami fakti, kas liecina par kontroli un vadību, ir pamats juridiskās prezumpcijas piemērošanai.

Šajā satvarā dalībvalstīm saglabājas pienākums nodrošināt rezultātu, proti, ka juridiskā prezumpcija ir *iedarbīga*, atvieglojot procedūru personām, kas veic platformu darbu. Iedarbīguma jēdziens ir izklāstīts 32. apsvērumā, kurā teikts, no vienas puses, ka juridiskajai prezumpcijai ir jānodrošina, ka persona, kas veic platformu darbu, faktiski var viegli gūt labumu no minētās prezumpcijas, un, no otras puses, ka juridiskajai prezumpcijai atbilstošajām prasībām nevajadzētu būt apgrūtināšām, un tām būtu jāmazina to personu, kas veic platformu darbu, grūtības pierādīt darba attiecību esamību.

Galīgais lēmums par pareizu nodarbinātības statusu paliek valsts tiesību aktu ziņā, kā definēts dalībvalstu spēkā esošajos tiesību aktos, koplīgumos vai praksē, ņemot vērā Tiesas judikatūru.

Tāpat kā vispārējā pieejā, noteikumi par atspēkošanu paredz, ka gadījumā, ja digitālā darba platforma atspēko juridisko prezumpciju, pienākums pierādīt, ka attiecīgās līgumattiecības nav darba attiecības, kā definēts dalībvalstīs, gulstas uz digitālo darba platformu.

Saskaņā ar vispārējo pieeju līdztekus izņēmumam attiecībā uz procesiem, kas saistīti ar nodokļiem, krimināltiesībām un sociālā nodrošinājuma jautājumiem (5. panta 3. punkts), ir saglabāts noteikums, ka juridiskā prezumpcija būtu jāpiemēro visos attiecīgajos administratīvajos vai tiesas procesos, kuros tiek skarts jautājums par personas, kas veic platformu darbu, nodarbinātības statusa pareizu noteikšanu.

Kompetentajām valsts iestādēm ir pienākums rīkoties, ja tās uzskata, ka persona, kas veic platformu darbu, varētu būt nepareizi klasificēta. Tomēr tām ir rīcības brīvība izvēlēties veicamo pasākumu (5. panta 5. punkts). Tāpēc kompetentās valsts iestādes var uzsākt attiecīgas darbības *vai* procesus.

Tāpat dalībvalstu iestādes ir atbildīgas par lēmumu *vajadzības gadījumā* veikt kontroles un inspekcijas, ja kompetentā valsts iestāde ir pārliecinājusies par personas, kas veic platformu darbu, nodarbinātības statusa esamību. Tas atbilst 26. janvāra pārskatītajam pilnvarojumam un sniedz kompetentajām valsts iestādēm ievērojamu rīcības brīvību.

III nodaļa. Algoritmiskā pārvaldība

Algoritmiskajai pārvaldībai veltītajā nodaļā izmaiņas salīdzinājumā ar 26. janvāra pārskatīto pilnvarojumu netika veiktas. Tajā ir paredzēti nepieciešamie aizsardzības pasākumi, lai aizsargātu personas, kas veic platformu darbu, pret riskiem, kas saistīti ar 2. panta 1. punkta 8. un 9. apakšpunktā definēto automatizēto uzraudzības un lēmumu pieņemšanas sistēmu izmantošanu. Šie aizsardzības pasākumi jo īpaši ietver:

- aizliegumu apstrādāt noteiktus datu veidus, piemēram, personas datus par personas, kas veic platformu darbu, emocionālo un psiholoģisko stāvokli vai dažos konkrētos nolūkos, piemēram, biometrisko datu apstrādi identifikācijas nolūkā vai personas datu apstrādi, lai prognozētu pamattiesību īstenošanu (7. pants);
- uzlabotu pārredzamību attiecībā uz automatizētām uzraudzības un lēmumu pieņemšanas sistēmām personām, kas veic platformu darbu, un to pārstāvjiem (9. pants);
- automatizēto uzraudzības un lēmumu pieņemšanas sistēmu cilvēka veiktu pārraudzību, tostarp izvērtējumu, ko reizi divos gados veic īpaši kvalificēti darbinieki, kuriem ir tiesības noraidīt automatizētus lēmumus un kuriem ir paredzēta īpaša aizsardzība (10. pants);
- to, ka lēmumus ierobežot, apturēt vai izbeigt personas, kas veic platformu darbu, līgumattiecības vai kontu vai lēmumus ar līdzvērtīgu negatīvu ietekmi pieņem cilvēks (10. panta 5. punkts);
- tiesības uz to, lai automatizēto uzraudzības un lēmumu pieņemšanas sistēmu pieņemtos lēmumus pārskatītu cilvēks, tostarp tiesības sazināties ar kontaktpersonu (cilvēku) un saņemt rakstisku pamatojumu (11. pants);
- pienākumu novērtēt automatizēto uzraudzības un lēmumu pieņemšanas sistēmu risku attiecībā uz darba ņēmēju drošību un veselību (12. pants).

IV nodaļa. Platformu darba pārredzamība

Nodaļā par platformu darba pārredzamību izmaiņas salīdzinājumā ar 26. janvāra pārskatīto pilnvarojumu netika veiktas. Tajā noteikts, ka digitālajām darba platformām ir jādeklarē platformu darba ņēmēju veiktais darbs (16. pants), kā arī tajā ir iekļauts noteikums, ka noteiktu veidu informācija par personām, kas veic platformu darbu, ir jādara pieejama kompetentajām iestādēm un personu, kas veic platformu darbu, pārstāvjiem (17. pants).

V nodaļa. Tiesiskās aizsardzības līdzekļi un izpilde

Šajā nodaļā jo īpaši ir paredzētas personu, kas veic platformu darbu, tiesības uz tiesisko aizsardzību (18. pants), iespēja pārstāvjiem iesaistīties procedūrās, lai īstenotu tiesības, kas izriet no šīs direktīvas (19. pants), personām, kas veic platformu darbu, paredzēta un aizsargāta saziņas kanāla izveide (20. pants), iespēja valstu tiesām uzdot digitālajai darba platformai atklāt ar procedūru saistītus pierādījumus (21. pants) un iedarbīgus, atturošus un samērīgus sodus, ko piemēro gadījumos, kad pārkāpti valsts noteikumi, kas pieņemti, ievērojot šīs direktīvas noteikumus (24. pants).

Vienīgās izmaiņas šajā nodaļā salīdzinājumā ar 26. janvāra pārskatīto pilnvarojumu bija jauna 3. punkta pievienošana 24. pantā. Šis noteikums paredz sadarbību starp dažādu dalībvalstu kompetentajām valsts iestādēm ar Eiropas Komisijas atbalstu, apmainoties ar attiecīgu informāciju un paraugpraksi par juridiskās prezumpcijas īstenošanu.

VI nodaļa. Nobeiguma noteikumi

Salīdzinājumā ar 26. janvāra pārskatīto pilnvarojumu šajā nodaļā tika veiktas vien nelielas izmaiņas.

IV. NOBEIGUMS

Prezidentvalsts uzskata, ka šīs piezīmes I papildinājumā izklāstītā provizoriskā vienošanās nodrošina stabilu un līdzsvarotu platformu darba tiesisko regulējumu.

No vienas puses, personām, kas veic platformu darbu, vienošanās nodrošina stingru aizsardzību pret klasificēšanu par viltus pašnodarbinātām personām; ar šo vienošanos pirmo reizi Savienības tiesību aktos tiek risinātas problēmas, kas saistītas ar automatizētu uzraudzības un lēmumu pieņemšanas sistēmu izmantošanu; tā nodrošina šo sistēmu pārredzamību un reglamentē to izmantošanu, padara platformu darbu pārredzamu pat pārrobežu situācijās, kā arī paredz spēcīgu lomu personu, kuras veic platformu darbu, pārstāvjiem.

No otras puses, tā nodrošina skaidru tiesisko regulējumu, kas veicina dalībvalstu tiesību aktu saskaņotību, kas digitālajām darba platformām nodrošina vajadzīgo juridisko noteiktību un tādējādi veicina digitālo darba platformu ilgtspējīgu izaugsmi.

Vienlaikus 8. februāra provizoriskajā vienošanās ir ievērots vispārējās pieejas gars un tā lielākoties atbilst pārskatītajam pilnvarojumam, ko Pastāvīgo pārstāvju komiteja piešķir 2024. gada 26. janvārī.

Prezidentvalsts aicina ministrus pavērt ceļu šim progresīvajam tiesību aktam, kas priekšzīmīgā veidā pievēršas daudziem riskiem, kuri saistīti ar digitālo revolūciju darbavietā, un vairs neaizkavēt tā stāšanos spēkā.

Padome tiek aicināta –

- vienoties par kompromisa teksta galīgo redakciju, kas izklāstīta šīs piezīmes 1. papildinājumā, un
- pilnvarot prezidentvalsti nosūtīt vēstuli Eiropas Parlamenta Nodarbinātības un sociālo lietu komitejas (*EMPL*) priekšsēdētājam, apstiprinot, ka gadījumā, ja Eiropas Parlaments atbilstīgi LESD 294. panta 3. punktam pirmajā lasījumā pieņemtu savu nostāju tieši tādā formā, kas izklāstīta šīs piezīmes papildinājumā iekļautajā kompromisa teksta redakcijā (ko pārskatījuši abu iestāžu juristi lingvisti), Padome saskaņā ar LESD 294. panta 4. punktu apstiprinās Eiropas Parlamenta nostāju, un tiesību akts tiks pieņemts tādā redakcijā, kas atbilst Eiropas Parlamenta nostājai.
